

Méltóságos és főtisztelendő
Ferencz Lőwcz püspök unoka-
tisztelata jeléül:
Vári Albert

„Keressétek Először Istennek Országát!”

IMÁDSÁGOK, PRÉDIKÁCIÓK
ÉS URVACSORAI BESZÉDEK

IRTA:

VÁRI ALBERT

unitárius vallástanár.

1927

Globus könyvnyomda, Odorheiu-Székelyudvarhely.

I.

Templomi imádságok és beszédek.

1. Adventkor.

1. Imádság.

Örök Isten! jó Atyánk! Gyönyörűséges és kies helyre vezéreltél, mert járhatunk a Sionnak útáiban s lakozhatunk a Te templomodban. Ünnepet szerzettél nekünk, mert együtt lehetünk azokkal, akikkel nemcsak ugyanazon hit és reménység, de a testvéries érzés is egy atyafiságos közösség koszorújába fon össze. Meghatva érezzük házadnak szentségét s a testvéries együttlét üdvözítő voltát. Szívünk megtelik e pillanat áhítatában fölemelő érzelmekkel s a buzgóság szárnyain emelkedik feléd... hozzád. Óh áldd meg jó Atyánk ünnepszentelésünket s fogadd kedvesen áldozatunkat!

Tőled van a hit, mely hegyeket mozgat ki helyükből; tőled van a gondolat, mely gyors szárnyakon járja be a világ végtelen birodalmait; tőled van az erő, amellyel végezni tudjuk mindennapi kötelességünket; tőled van a vágy, mely az élet hétköznapijai közül magasabb helyekre ragad, hol tisztább kilátások nyílnak meg előttünk. Ezek által gyermekeiddé tettél s s akaratod teljesítésébe helyezted boldogságunkat.

Azt akarod jó Atyánk, hogy lelki ajándékaiddal híven sáfárkodjunk; hogy az ember valóban a teremtés koronája s a te gyermeked legyen; hogy benne az értelem tisztaságával a hit mélysége, az erős akarattal az engedelmesség, a nagyratö-

réssel az alázatosság, a tudománnyal a szívjóság egyesüljön. Azt akarod, hogy a vallás, melyre Jézus által vezéreltél, nem pusztá látszat és képmutatás, hanem „lélek és élet“ legyen; hogy a régi „törvény“ bilincsei közül emelkedjünk fel a fiui szabadság magaslatára; hogy több igazságra lörekedjünk, mint volt a farizeusok és irástudók igazsága; hogy „keressük először istenországát s annak igazságait s mindenek megadatnak nekünk.“ Engedd jó Atyánk, hogy értsük meg szent akaratodat s veled egyek legyünk a világ ujjászülésében s a jobb és nemesebb lelki élet megteremtésében.

A mi rövid életünk hozzákapcsolódik a te örök életedhez. Hitünk hozzád emel, reménységünk benned nyugszik, vágyaink és törekvéseink benned összpontosulnak. Te vagy a mi erős várunk, kinek oltalma alatt bátorságos lakásunk. De nélküled erőnk aláhanyatlik s elveszítjük az élet minden reményét és gyönyörüségét.

Köszönjük jó Isten, hogy nem nézve a mi erőtlenségünket, minket is gyermekeiddé tettél, hogy Jézus által világosságba öltöztettél; hogy egy szép és tiszta vallás örököséivé tettél s ezáltal a te országod munkásaivá hivatál el. Ne engedd, hogy egy pillanatra is megfeledkezzünk örök hivatásunkról. Add értésünkre, hogy ma nem kell várnunk Jézus eljövételére, mert ő a maga igazi nagyságában és szépségében áll előttünk az evangelium tanításaiban; hanem nekünk kell hozzámennünk lemondással, önmegtagadással; nekünk kell az élet hiábavalóságai közül kiemelkedve, az ő igazságait szívünkbe zárni s példáját követni. Vezess azért kézen fogva a lelki élet titokzatos útjain, hogy az ősoktól vett drága örökséget gazdagítsuk a saját lelkünk és korunk kincseivel s megsokasítva adjuk át utódainknak. De őrizz meg az elfogultság és lelki kevélység elbizakodottságától s taníts meg alázatossággal járni a te útaidon, hogy így minden lépésünkkel közelítsünk Jézushoz, kinek szellemében kérünk, hallgass meg. Mi Atyánk stb.

2. A farizeusok és irástudók igazsága.

Alapíge: Máté 5. r. 20. v. Mondom nektek, hogyha a ti igazságtok nem több az irástudók és farizeusok igazságánál, semmiképpen nem mehetnek be a mennyeknek országába.

Különös igazság lehetett az a farizeusok és irástudók igazsága. Azon nem csodálkozunk, hogy Keresztelő János, a szigorú és keményszavú próféta, ezért a „kigyók fajzatainak” nevezte őket, akik olyanok, mint a polyva, melyet a könnyű szellő is kiválaszt a tiszta búza közül, hogy tűzre vettessék és megégettessék; vagy pedig olyanok, mint a rossz fa, amelynek a fejsze már a gyökerére vette. De az már meglep, hogy Jézus, a melegszívű és édesszavú Mester, aki azért jött, hogy a bűnösöket hívja a megtérésre; aki betér a Máté és Zakheus házába; aki az elvetemült nőnek azt mondja: „Eredj, a te hited megtartott tégedet”; aki az elveszett juhról, a tékozló fiuról szóló gyönyörű példázatokat mondotta; akinek minden publikánushoz, minden bűntől feldúlt lélekhez volt egy szelid, biztató szava: az irástudók és farizeusok ellen éppen olyan kemény szavakat használ, mint Ker. János. Őket úgy állítja előnkbe, mint teljesen elveszett és javíthatatlan embereket. Amikor a vallási és erkölcsi élet fonákságaira, visszaéléseire hivatkozik, akkor rájuk mutat, mondván: „Ne legyetek olyanok, mint a farizeusok és irástudók”. Nem azért jött, hogy a törvényt és a prófétákat eltörölje, mert — úgy mond — azokból egy jót vagy egy pontocska is el nem veszhet; de ugyanakkor azt tanítja, hogy a farizeusok és irástudók kovászából őrizkedni kell, mert megmételtyezi az embert. Vak vezéreknek nevezi őket s aki nyomukba lép, velük együtt verembe esik. Olyanok, mint a szépen kifestett koporsók, amelyek belül rakva vannak holtaknak tetejével. Ragadozó farkasok, kik báránybőrben közelítenek hozzátok. Minden bűnre van kegyelem Istennél, minden tévedés és gyarlóság helyrehozható, de a farizeusok és irástudók tévelygése javíthatatlan.

Vajjon mi az oka, hogy a Mester, aki még ellenségeit is szeretni tudta, ki az elfáradtakat és megterhelteket szelid szóval

hívogatta magához: ilyen kemény hangon szólott a farizeusok és irástudók igazságáról? Mi volt, mi lehetett az az igazság, mely az ő tisztán látó szemeiben annyira megrontotta az erkölcsi életet s útjában állott az igazi vallásosságnak?

Ez az igazság első sorban a látszat igazsága volt.

A dolgok és események látszata és lényege nem mindig fedí egyik a másikat. Sőt akárhányszor homlokegyenest ellenkezik egymással. Sokszor a külső csak arra való, hogy eltakarja a lényegét, a látszat a valóságot. Milyen fenséges nyugalmat mutat szélesendes időben a tenger, amikor a nap ragyogó sugarai megtörnek síma tükrében! De mialatt gyönyörködünk a felszín megrendítő nyugalmaiban, az alatt lent a mélységben elkeseredetten folyik a létért való ádáz küzdelem, amelynek pillanatonként ezer meg ezer élet esik áldozatul. Vagy milyen szép egy nagy város képe, amelynek művészi épületei és külső csillogása káprázatba ejtik az embert, de azokban a szépen kifestett palotákban mennyi bűn lappang. Mennyivel lélekemelőbb a természet tiszta kebele, melyet az isteni teremtés nyomain kívül semmi külső dísz és sallang nem éktelenít.

Ha a külső természeti világ is ilyen csalóka, mennyivel inkább megtévesztő az embernél a látszat és a valóság. Azt mondják a természettudósok, hogy vannak bizonyos állatok, amelyek, hogy életüket biztonságba helyezték, színüket egy pillanat alatt, a környezet szerint tudják változtatni. De mindez semmi ahhoz, hogy az ember mennyiféle alakban mutatkozik. Az öreg színész sok szerepet betanult és eljátszott, de a legszorgalmasabb sem tud annyit, amennyit egy élelmes ember egy nap alatt eljátszani tud. 'Avagy nem láttatok-e krokodilus könnyeket, amelyek nagy cseppekben gördülnek le a magát hűségeseznek mutató barát arcán addig, amíg szíve repes örömeben fájdalmad, csalódásod és keserűséged láttán? Nem volt-e részetek áruló csókban, amely a szeretet álarca alatt pusztító mérget öntött kebletekbe, hogy szomorú legyen lelkeitek mindhalálig? Nem éreztétek-e a bosszú és a gyűlölet fulánkját, amely mézes-mázos szavak takarója alatt férközött hozzátok, mint a zöld fűben rejtőzött kígyó?

Nos, hát ilyen volt az irástudók és a farizeusok igazsága

is azzal a különbséggel, hogy ők nemcsak az embereket, hanem az Istent is meg akarták csalni. A látszatot tették az erkölcs és a vallás fundamentumává. Tetszetős álarcot ölteni, a világ előtt nagynak és szépnek látszani, a hiszékeny emberek szemébe minél több port hinteni s az elvakított tömegeket vezetni, a saját, önző céljaikra kihasználni: ez volt az ő tudományuk és igazságuk. Ez indította őket arra, hogy a templomokban és lakodalmas házakban tüntetőleg az első helyeket foglalják el. Mindennapi imádságukat az utca sarkokon végezzék, ahol a legtöbben látták. Alamizsnáikat feltűnő módon osztogassák. Befeketített arccal bőjtöljenek. A piacokon a köszöntéseket várják. A homlokukon levő filaktériumokat és köntösük prémjeit meghosszabbítsák. Doktoroknak és mestereknek hivassák magukat. Megszűrjék a szúnyogot s elnyeljék a tevét. Megmossák a tálnak és pohárnak külső részét, belül pedig mosatlan hagyják. Szóval „minden ő cselekedeteiket csak azért cselekszik, hogy az emberektől láttassanak.”

De a farizeusok és irástudók igazsága másfelől a *törvény* igazsága volt.

A törvényt az emberi rosszaságok megfékezésére, a bűnös indulatok elfojtására találták ki az emberek. Amíg rosszra hajló, bűnt szomjuhozó, igazságot megtagadó, ártatlanságot eltiporni, az erkölcsi rendet felforgatni akaró ember van: addig a törvény betűjének mindig meg lesz a maga hivatása. De ezzel be is végzi munkáját. A törvény a jogok őre. Világa a jog világa; eszköze a hatalom és erőszak. Azonban erkölcsileg rideg, sivár és terméketlen a puszta jog és puszta igazság világa. Olyan, mint a holdvilágos téli éjszaka. Nem ok nélkül mondják, hogy a legnagyobb jog, a legnagyobb jogtalanság. (Summum jus, summa injuria). Nincs nagyobb akadálya az emberek között az egymás megértésének, mint a vélt igazsághoz való merev ragaszkodás. Az igazi erkölcs birodalma az igazság határán túl kezdődik, ott, ahol a szeretet veszi át az uralmat. Az igazság rideggé teszen, de a szeretet melegséget, életet és termékenységet varázsol lelkünkbe. Az igazság a törvény betűjéhez láncol, de a szeretet szárnyakat kölcsönöz, hogy az erkölcsi világ magaslataira emelkedhessünk. Az igazság nem veszi el a másét

s védi a magát; de a szeretet áldoz és jót cselekszik. Az igazság önzővé tesz, a szeretet a mások szolgálatára vezet. Az igazság nem törődik másokkal, a szeretet meleg részvétre s őszinte érdeklődésre indít. Az igazság túlzásba vite igazságtalansággá fajul, míg a szeretet felső foka Istenhez tesz hasonlónvá. Milyen nagy különbség van a törvény, a jog s az igazság írott betüjéhez ragaszkodó „Velencei Kalmár” Sylokja között, aki kész egy font húst vágatni adósa testéből, mivel az a kikötött időre nem tudja megfizetni tartozását — és az evangéliumi király között, aki szolgájának minden adósságát elengedte. Az egyik az ó-szövetség rideg világában él, a másik az új-szövetség verőfényes ege alatt mozog. Az egyik a törvényes igazság megtestesítője, a másik a lélekből fakadó szeretet példányképe. Az egyik egy zordon világnak ellenszenves katonája, a másik egy ragyogó országnak nemesszivű lovagja.

A törvény betüje volt a farizeusok és irástudók minden igazsága. Azonkívül és felül reájuk nézve más igazság nem létezett. A lelkek nagyratörő álma, a szomorkodók keserve, az élet hajótörötteinek siralma, az árvák és özvegyek jajja, az embernek Isten és a szabadság után való szomjuhozása, a hit ereje, a reménység kilátásai, a szeretet parancsolatai előttük ismeretlenek voltak. Az egész életet a maga örök eszményeivel és erkölcsi gazdagságával a törvény korlátai közé akarták szorítani. A Mózes székében ültek s az ő tekintélyével rabigába hajtották a népet. Mindent elkövettek, hogy a pogányokat zsidókká tegyék, de mikor azzá tették, akkor a kárhozatba juttatták. A prófétáknak koporsókat építettek és az igazaknak sírtástak. Megadták minden marhájuknak a dézmáját, de titokban sokszor annyit csaltak. Az áldozati maradékot meg nem ették, de a templomot rablók barlangjává tették. Mosdatlan kézzel nem ettek, de a bosszú és gyűlölet lángja jött ki szájukon. A szamaritánustól egy ital vizet el nem fogadtak, de álnoksággal örömet kifosztották minden vagyonából. Szombat napon nyíltan semmit sem dolgoztak, felebarátaikkal jót nem tettek, de a verembe esett juhokat megszabadították. Ünnepen a Pilátus házába be nem mentek, hogy „meg ne fertőztesse”; de az igaz és ártatlan Jézusra „feszítsd meg”-et kiáltanak.

Végül a farizeusok és irástudók igazsága az egyedül üdvözítő igazság volt.

Isten csak ő érettük van. Ők az Istennek „választott népe”. Rajtuk kívül más népet nem ismer. Csak róluk gondoskodik. Csak számukra hullat mannat az égből s nekik fakaszt vizet a sziklából. Csak nekik van szövetségük az Istennel s rajtuk kívül mindenki elhagyatva van. Ebből a kizárólagosságból származott az a határtalan gőg és elbizakodottság, amely amíg Istent önmagának sajátította ki, addig magát minden embernél különbnek tartotta. „Ábrahám a mi Atyánk” — szokták mondogatni s ez az ősi származás biztosította részükre az Isten gondviselését s feleslegessé tett minden egyéni törekvést és magasba szárnyalást. Ez az elbizakodottság mondatta a templomban a büszke farizeussal eme kevély szavakat: „Uram hálákat adok neked, hogy nem vagyok olyan, mint más emberek.” Ez az elbizakodottság szülte azt a türelmetlenséget és vak fanatizmust, mely a magáén kívül más igazságot nem ismer. Mindenki máglyára és keresztre méltó, aki másképen érez és gondolkozik. Ezzel a vak elbizakodottsággal szemben hiában mondotta Jézus, hogy Isten még a kövekből is teremthet fiaikat Ábrahámnak. Hiába állította a hegyi beszéd örök szépségű igazságait s a szebbnél-szebb példázatok lélekemelő tanításait s általában azokat a beszédeket, amelyek „lélek és élet”. Hiába mondotta, hogy aki magát felmagasztalja, azt az Isten megalázza. Vakságukban mégis csak azt kiáltották: „Méltó a halálra!”

Minden bűnös lelkében fölébredhet a büntudat. Minden megátalkodott kebelben egyszer megszólalhat a lelkiismeret. Minden tékozló gyermekből egyszer kitörhet a bűnbánó vallomás: „Atyám vétkeztem az ég ellen és te ellened!” De a magát tökéletesnek hívő, elfogúlt kevélység soha meg nem térhet s azért nincsen az ő bűnére sem az égen, sem a földön bocsánat.

Ime keresztények, előttünk áll a farizeusok és irástudók igazsága. A mai ünnep arra indít, hogy vessünk számot önmagunkkal, ha vajjon a mi igazságunk, a mi életünk, a mi vallásunk és erkölcsünk is csak a farizeusok igazságához hasonló-e? Vajjon az ó-szövetség kicsinyes és szűk keblű világából átmentünk-e az új-szövetség egyetemességet hirdető vilá-

gába? A látszat igazságából a szeretet igazságába? A Mózes királyi székéből a jézusi alázatosságba? A félelem vallásából a lelki béke vallásába? A betű börtönéből a mennyország szabadságába? Vagy pedig ahelyett, hogy mi sietnénk hozzá, még mindig tétlenül várjuk Jézust? Mélyebbre azért az érzelmek tengerébe és fölebb a hit szárnyain egész addig, amig elérjük vagy legalább megközelítjük az igaz keresztényi élet örök példányképét: Jézust. Mert „bizony mondom nektek, ha a ti igazságotok nem több a farizeusok és irástudók igazságánál, semmiképpen sem mehettek be a mennyeknek országába.“ Azért ti „keressétek először Istennek országát s ennek igazságait s mindenek megadatnak nektek“. Ámen.

Utó ima.

Isten, jó Atyánk! Szent ígéd által megnyitottad lelki szemünket, hogy tisztán lássuk a célt, melyre Jézus által elhívtál s az utakat, amelyeken a célhoz juthatunk. Erős elhatározás ébredt bennünk a magunkba szállás e templomi órájában, hogy gyarlóságainkat legyőzve, erős hittel és akarattal fogjuk követni a te ígéd világát. Óh légy velünk jó Atyánk, hogy ígéreteinket megvalósíthassuk s az élet hétköznapijain is emelkedhessünk ama szent magaslatok felé, melyeket a keresztényi szeretet csillaga mutat nekünk, hogy ezáltal hűséges munkásai legyünk a te országod eljövételének. Ámen.

2. Karácsonykor.

3. Imádság.

Egyetlen igaz Isten, jó Atyánk! Szívünk hála érzetével, hitünk és reményünk szent biztatásaival jöttünk a te templomodba. Óh, mert ez az óra s ez a nap arra indít, hogy megemlékezve a te örök dicsőségedről, imádságos érzelmek között boruljunk le előtted. Imádunk tégedet, aki gondviselésed karjaival körül öleled ezt az egész világot, amelyben tudtodon és

akaratodon kívül semmi sem történhetik. Rólad beszél s neved dicsőségét hirdeli az ég és a föld, a magasság és mélység, az élet és a természet, a múlt és jelen. S mi előtted megállva, nem tudjuk, hogy miképpen fejezzük ki gyermeki érzelmeinket s hol és miben keressük legnagyobb jótéteményedet? Abban-e, hogy kezdetben szétszórtad a csillagok millióit az égen, hogy tűz szemekkel megvilágítsák az éjszaka sötétségét, vagy abban, hogy egykor felhoztad a karácsonyi éjszaka titkos csillagát? Abban-e, hogy a nap áldott melegségéből élet és termékenység sugárzik alá e földre, vagy abban, hogy Jézus szellemével újjá teremtetted az emberiség lelki világát? Abban-e, hogy egykor népedet kihoztad a szomorú fogság gyötrelmeiből vagy abban, hogy minket is Jézus által kiemelve a betű szolgaságából, lelki szabadságra vezéreltél? Abban-e, hogy a tudománynak, művészetnek adtál az idők folyamán kiemelkedő szellemeket, akik mint tűzszlopok világolnak mások előtt, vagy pedig abban, hogy Jézusban előnkbe állítottad a mi vallási példányképünket?

Mindenekben nagy és áldott vagy óh jó Atyánk s a csillagokból és a porszemből egyaránt a te dicsőséged fénye ragyog ránk. De ma mégis, különösen lelki javaidról emlékezünk, melyeket Jézus által közöltél velünk. Mert úgy tetszik nekünk, hogy az éjszaka csillag nélkül, ez a föld napsugár nélkül nem volna sötétebb és kietlenebb, mint a mi lelkünk a jézusi eszmék, igazságok és eszmények nélkül.

Légy áldva azért jó Istenünk, hogy miként a természetben az aláhanyatló nap új erőre kap, hogy a tél ridegsége helyett lassankint előkészítse a tavasz vidámságát: úgy a lelki világban is az „idő teljességében“ megjelent a te gondviselő kezed, hogy a bálványokat ledöntve, a hitetlenség éjszakájában hitet gyújtson s a csüggedő világban új reménységet ébresszen. Légy áldva Jézusért, az ő lelketemelő igazságaiért, az általa gyújtott világosságért, az új célokért, az új gondolatokért, az új hitért és reménységekért, melyeket általa közöltél velünk s azért az új lelki országért, amelyet ő alapított s amelynek munkás polgáraivá hívott el mindnyájunkat.

Óh, ha megértenők mindenben a Jézus hívó szavát! Ha nem kötöznék meg akaratunkat a testi vágyak s nem vonza-

nának magukhoz a földi bálványok! Ha elég erőnk és kitartásunk volna a bethlehemi jászoly-bölcsőben született csecsemőt követni a hitben, a szeretetben, az igazságban s a te országod építésében!

Óh jövel jó Atyánk s újítsd meg ma a mi lelkünkben amaz első karácsony képét, hogy annak szemléletéből ébredjenek erős elhatározások lelkeinkben. Lássuk meg ott, hogy az egyszerű születés is lehet bevezetése, áldásos és másokat boldogítani tudó pályának; hogy az isteni gondviselés a legszerényebb kezdetből is nagy eredményeket hozhat ki. Arról a képről sugározzék égi fényesség a hitetlen és csüggedő szívekbe, szálljon béke és megnyugvás a földúlt és zaklatott lelkekbe. Küld el a karácsonyi angyal üzenetét a kunyhókba és palotákba, hogy örömet vigyen a kicsinyeknek és nagyoknak, hogy a menny és a föld, az emberek és angyalok együtt énekeljék a mai napon: „Dicsőség a magasságos mennyeekben Istennek“. Hallgass meg. Ámen.

4. Az első karácsony képe.

Alapige: Máté II. r. 11. v. „És bémenvén a házba, ott találák a gyermeket anyjával, Máriával; és leborulván, tisztességet tőnek neki és kincseiket kitárván, ajándékokat adának neki: aranyat, tömjént és mirhát.“

Egy alapjában véve egyszerű, de következményeiben a legnagyobb jelentőségű születés emlékét idézik elő lelkünkben a fölolvastott alapigék. Az evangéliumok írói e születés egyes körülményeit a keleti költészet és képzelet minden szépségeivel földiszíteni s maradandóvá tenni igyekeznek. Vajjon miért van az a határtalan szeretet és buzgóság, melyet az írók ez egyszerű születés kiszínezésében tanúsítanak? S miért az a nagy hála és kegyelet, amellyel a keresztények e születés emlékét őrzik? Hisz hányan születhettek abban az évben, akikről még

emlékezet sincsen? Sokan születtek akkor fényben, gazdagságban, királyi palotákban, bibor és bársonnyal körülvéve. De minden külső fényt és hatalmat az idő vasfoga megemésztett; míg ez egyszerű születésnek: Jézus születésének az emléke évről-évre megújuló elevenségében él közöttünk ma is. Vajjon, ha Jézus is belevegyült volna ama milliók közé, akik születnek s életüket leélik a saját koruk szokásai, elvei és tévelygései között, megmaradt volna-e születésének s egész életének az emléke 2000 éven keresztül? Hiszen a születés magában véve még nem érdem s rendesen csak szűk családi körben szokott ünneplés tárgya lenni. Igaz ugyan, hogy a hagyományok szerint Jézus születéséhez a zsidó nép legszebb reményei fűződtek. De hát minden egyes születéshez vagy egyesek, vagy családok, vagy nemzetek szép reményeket kötnek. Mégis hány ilyen reményteljes születés vész el az örök feledékenység tengerébe, ha a hozzáfűzött remények teljesítetlenül maradnak? Miért hát olyan emlékezetes a Jézus születése s az miért méltó tárgya ma is a mi ünnepszentelésünknek? Azért, mert az egy szép életnek, a legszebb életnek volt a kezdete, amely nem csupán egy család vagy nemzet, hanem az egész emberiség életére kiható történelmi nyomokat hagyott maga után s mint örökkön égő tűzoszlop ma is az üdvösségre vezérlő eszményként lobog előttünk.

Azért, ha a nemzetek hősei emlékére ünnepeket szentelünk; ha a tudomány, költészet és művészetek jelesei fölött hálánk és kegyeletünk virraszt, akkor a mi örök eszményképünk s legnagyobb jóltevőnk sokszorosán méltó arra, hogy emléke állandóan éljen közöttünk.

A evangelium írója az alapígeben egy megható képet állít előnkbe Jézus születéséről. A kép a maga egészében gyönyörűsége és méltó volna bármelyik művész ecsetjére. Azonban minket nem annyira maga a kép, mint annak egyes alakjai, azoknak egyéni jelleme érdekel és köt le ma. Jöjjetek hát csatlakozzunk a keresztények millióihoz, akik ma lélekben ott vannak, ahol Jézus született s ha látjuk ott a gyermeket anyjával: Máriával, körülvéve a tisztelgők sokaságával, tegyünk mi is tiszteletet s ajándékozzuk meg lelkünk drága kincseivel.

Az első karácsony megható képén első sorban az édes *anya* alakja tűnik fel. Van-e valaki, akinek szíve hangosabban ne dobogna e szó hallatára: *anya*. Magában foglal e szó minden gyöngédséget, minden szeretetet s mindazokat a fölemelő érzelmeket, amelyek egy földi lényt Istenhez hasonlónak tehetnek. Fényes palotában vagy alacsony kunyhóban egyaránt tiszteletet parancsol az *anya* alakja és lelke. Király és koldus szívében egyenlő érzelmek lakoznak az édes *anya* iránt, mert az anyai szívet a teremtő egészen szeretetből alkotá. Ha valaki a szeretetet a maga valóságában akarná bemutatni, annak egy édes anyai szívet kellene előnkbe állítania. Az az anyai szív nem ismer más törvényt, mint azt, hogy neki szeretnie kell, szeretnie még akkor is, ha kígyót melengetne keblén. Nincsen fölemelőbb látvány, mint mikor az *anya* idvezült örömmel veszi karjaira szívének drága magzatát. Mintha a mennyország minden boldogságát ölelné magához! És a teremtő nem is ok nélkül alkotta az édes anyai szívet szeretetből. Hiszen az emberiség jövője az anyák kezébe van letéve. Az emberiség legnagyobb fiait, a történelem legkiválóbb alakjait, az emberi jogok legderekabb harcosait mind egy gyenge *anya* szülte, táplálta és növelte.

Egy ilyen anyát látunk az első karácsony megható képén is. Homlokát az önérzet glóriája ragyogja körül, amint elsőszülött csecsemőjén legelteti a boldogságtól villogó szeméit. Ezenkívül nincs is semmi, ami valamely földöntúli lényre engedne következtetni. Ellenkezőleg olyan nyomorúlt külső körülmények között van, hogy azok sajnálattal töltik el a szemlélőt. Más *anya* gyermekét ringó bölcsőbe teszi s puha takaróval fedi, de nekie barmok jászolyában, dúrva posztó alatt kell látnia. Mit érezhetett édesanyai szíve, amikor ártatlan kisdédét már most a szenvedés karjaiban látta? Minő sötét árnyak jelenhettek meg a jövő bizonytalanságaival küzködő *anya* lelkében! De Mária az anyák hitével ragaszkodott Istenhez s az anyák fáradhatatlan szeretetével ápolta kisdédét. Gondolt-e arra, hogy kit szült és kit dajkál? Még legmerészebb reményei sem ragadták anynyira, hogy gyöngye csecsemőjében a világ jövőjének megváltóját lássa, hanem igen az inség és nyomor örökösét, aki talán az

ácsműhely verejtékes munkájában tölti el rövid életét. És ime ebből, a tünődő, aggódó, reménykedő és szerető édes anya szivéből áradt az a sok szeretet egy gyermek szivébe, amelylyel később a Mester körüljárván, mindennel jót cselekedett. Ez az édes anya nevelte nekünk azt a Jézust, aki új eget és új földet teremtett s aki reánk nézve lett „út, élet és igazság“.

Az első karácsony megható képén másod sorban a Jézus *gyermekalakja* domborodik ki. Egy emberi alak, a csecsemő minden gyöngeségével és tehetetlenségével. Mert a születés első idejében minden teremtmények között a legtehetetlenebb az ember. A népek és nemzetek előtt bámúlt nagyság, kinek intésére milliók engedelmeskednek; a szellemi királyok, akiknek lelke késői századokon átvilágít: a születés pillanatában önmagukkal is jöttehetellenek voltak s a tehetetlenség eme sajnálatra méltó állapotából emelkedtek föl a nagyság ama magaslatára, amelyre bámulattal néznek szemünk. Ilyen csecsemő alakja látszik az első karácsony evangéliumi képén is. Ott fekszik a bethlehemi jászoly-bölcsőben. Sírással köszönti a világot, amelyet később meggyőzött igazsága erejével. A parányi mustármag, amely idővel terebélyes fává fejlődött. Az első ecsetvonás, melyet a művész ihletett lelke világra szóló festményé alakított. Gyöngé csira, amelyet gondos ápolás nélkül a legkisebb szellőlebbenés is letörhet, de gondos ápolással illatos virág bontakozik ki belőle. Már jászoly-bölcsőjében ott függ fölötte a Herodes haragjának pallósa, amelytől a szülői szeretet mellett a gondviselés keze oltalmazta meg.

Hol van itt a legkisebb jel, amely azt mutatná, hogy az a gyenge csecsemő nem földi lény, hanem az égből alászállott Isten, aki valamely előre létezett dicsőségét cserélte volna fel a gyöngé emberi alakkal? Sőt nem az emberiség legközönsége-sebb megjelenését látjuk-e az anyja keblén mohón táplálkozó csecsemőben? Ki gondolta volna, hogy a jászolyban vagy az anyai karok között szunnyadó kis csecsemő, majd egykor a hegyi beszéd örök igazságait fogja hirdetni s hogy az ő megjelenésére a vakok látni s a sánták meggyógyulni fognak? Pedig úgy lett. Az a gyermek, aki születésével az édes anyának fájdalmat okozott s gondjait és aggodalmait növelte, később az

emberiség boldogítója lett. Ki magának az első táplálékot sem tudta megszerezni, későbbben milliók lelki éhségét és szomjúságát elégítette ki. Akinek első szállása a barmok istállója volt s későbbben sem volt hova fejét lehajtania, új országnak: az istenországának alapjait vetette meg.

De az első karácsony evangéliumi képén még egy tisztelgő csoportot látunk. Vajjon kik ezek és hogy kerültek ide, hogy ez egyszerű családi ünnepen részt vegyenek? Ott vannak a bethlehemi pásztorok, azok a jámbor lelkű falusi emberek, akiket a nagy városok beteges levegője s a féltudósok tudá-kossága meg nem rontott; akik a természet tiszta kebelén, holdvilágos csöndes éjszakákon hallották az Úr szavát s a bethlehemi mezők kalásztengerében szemtől-szemben látták nagy dicsőségét. Ők meghallották a karácsonyi angyal üzenetét: „Ne féljeteK, mert nagy örömet hirdetek”. Az ő lelkükben is fölcsendült a mennyei karok éneke: „Dicsőség az égben Istennek és jó akarat a földön az emberekhez”. És lelkük indításából mentek, hogy lássák meg a dolgot, melyet cselekedett az Úr, akiben ők erősen hittek.

Ott vannak a csoportban a keleti bölcsek, azok a tisztos őszfejű tudósok, akik életüket az igazságok keresésében, a tudományok terjesztésében töltötték el. Kútalták az egek magasságait, vizsgálták a csillagok nagyságát, számát és pályáját. Keresték az örök törvényszerűséget, amely a legkisebb bolygó járásában is megnyilvánul. S míg elmerültek az egek fényességében, a csillagok milliárdjaiban, lelküket eltöltötte a végtelenség gondolata s az ég káprázatos fényességében megtalálták azt a gondviselő kezet, mely mindeneket a legszebb rend szerint intéz s letéve gyarló műszereiket, meghajoltak a világokat kormányzó örök Isten előtt. A karácsonyi csillag útmutatását megértették s ők mentek, egész Bethlehemig vive magukkal az ajándékokat: aranyat, tömjént és myrhát.

Ime ez az a karácsonyi kép, amelyet az evangélista az alapigében előnkbe állít. Maga a kép mindennél többet beszél nekünk. Azért látva azt, mély vallásos áhítattal s Istenben bizó erős hittel énekeljük mi is az angyalok karával: „Dicsőség a magasságos mennyekben Istennek”, Amen.